

**TÜRKİYE’NİN YUMUŞAK GÜÇ SEMBOLLERİNDEN TÜRK İŞBİRLİĞİ
KOORDİNASYON AJANSI VE YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA
TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI’NA GENEL BAKIŞ**

**GENERAL VIEW TO TURKISH COOPERATION AND COORDINATION
AGENCY AND THE PRESIDENCY OF ABROAD TURKS AND RELATED
COMMUNITIES FROM TURKEY’S SOFT POWER SYMBOLS**

**ОБЗОР СИМВОЛОВ МЯГКОЙ СИЛЫ ТУРЦИИ ТУРЕЦКОГО
МЕЖДУНАРОДНОГО СОТРУДНЕЧЕСТВА И АГЕНТСТВА
КООРДИНАЦИИ, ПРЕЗИДЕНТСТВА ЗАРУБЕЖНЫХ ТУРКОВ И
РОДСТВЕННЫХ НАРОДОВ**

Kürşad Emrah YILDIRIM* - Ali YILDIRIM**

ÖZ

Ülkeler güçlerini bazen ekonomik ve askeri olarak göstermeyi bazen de bu araçlar dışında kalan kültür, gelenek, eğitim gibi araçlar ile göstermeyi bir dış politika olarak benimseyebilirler. Küreselleşmenin etkileri ile dünyada gücün eksenini değiştirmekte bu da gücün uygulanma şeklini değiştirmektedir. Şiddet dışında kalan ve bazı çekici unsurlar ile diğer ülkeleri yandaş olmaya teşvik eden bu uygulamalar yumuşak güç uygulamaları olarak tanımlanabilir. Yumuşak güç uygulamalarında bazı kurumların aktif rol aldığı görülmektedir. Bu çalışmada Türkiye’nin yumuşak güç uygulamalarında kullandığı önemli kurumlardan olan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı karşılaştırmalı olarak incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yumuşak Güç, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Türkiye Dış Politika Araçları

ABSTRACT

Sometimes showing its power as economic and military and sometimes showing as culture, tradition and education except these instruments can be adopted by the countries as a foreign policy. In the World, the axis of the power changes with the effects of globalization and it makes change the manner of applied power. These implementations which are nonviolence and encourage the other countries to be allies with some attractive elements can be described as a soft power. Some institutions take part in an active way in soft power implementations. In this study, it has been studied to analyse Turkish Cooperation and Coordination Agency and Abroad Turks and Related Communities

* Arş. Gör. Ardahan Üniversitesi, İİBF, kursademrahayildirim@ardahan.edu.tr

** Öğr. Gör. Ardahan Üniversitesi, İİBF, aliyildirim@ardahan.edu.tr

10.17498/kdeniz.297888

Presidency, is one of the important institution that Turkey uses it in the soft power implementations.

Key Words: Soft Power, Turkish Cooperation and Coordination Agency, The Presidency of Abroad Turks and Related Communities, Policy Instruments of Turkey.

Резюме

Страны в качестве внешней политики принимают иногда как экономическую и военную мощь, а иногда по мимо этих качеств как культура, обычаи и высшее образование. С влиянием глобализации меняется ось мирового политического процесса, а это в свою очередьспособы применения власти. Основанные вне насильного принуждения и поощряющие другие страны на добровольное союзничество – элементы привлекательности, оределяются как приложения мягкой политики. Следует отметить, что некоторые учреждения принимают активное участие в осуществлении мягкой политики. В этой статье в сравнительном виде рассмотрены Турецкое Международное Сотрудничество и Агентство Координации, Президентство Зарубежных Турков и Родственных Народов, являющихся самыми важными учреждениями в приложениях мягкой силы Турции.

Ключевые слова: Мягкая сила, Турецкое Международное Сотрудничество и Агентство Координации, Президентство Зарубежных Турков и Родственных Народов, Средства Внешней Политики Турции.

GİRİŞ

Tarih, ülkelerin birbirleri üzerinde hâkimiyet kurmaya çalıştığı, stratejik coğrafi bölgeler üzerinde hakimiyet kurmak için uğraştığı, çağ açıp çağ kapatan birçok savaşa tanıklık etmiştir. Bu savaşlarda elbette belirleyici unsur çoğu zaman güç olmuştur. Küreselleşme ve dünyada güç dengelerinin değişim göstermesi uluslararası siyasetin şekil değiştirmesine ve yeni diplomasi kanallarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu yeni kanallar ile ülkeler diğer ülkelerin kamuoylarına ve bu kamuoylarının birbirleri ile kurduğu iletişim ve etkileşim biçimlerine önem vermektedir. Yeni diplomasi anlayışı artık yumuşak güce, kültüre, sivil topluma daha fazla önem vermektedir (Kalın, 2011: 20-21). Dış politikalar artık düşman kazanmak yerine kalıcı dostluklar kurmak, güçlendirmek ve sürdürmek amacıyla farklı kültürler arasında ortak noktalar ile temellenen kültür diplomasisi ile şekillenmektedir (Bayraktar, 2012:184).

Güç kavramı kimi düşünürler için hem bir ilişki türü hem de uluslararası politikanın önemli bir unsurudur. Güç bir ülkenin ödül veya ceza olarak kullandığı ve böylece karşı tarafın davranışını kendi lehine olacak şekilde etkilediği bir etkileme ve yönlendirme aracıdır. Başka bir tanımda ise güç, bir aktörün diğer bir aktöre normalde yapmayacağı bir şeyi yaptırma kapasitesi olarak tanımlanmaktadır (Morgenthau, Holsti ve Dahl'dan Akt. Sandıklı, 2013:186-187). Güç, tarih, nüfus, kültür, coğrafya gibi sabit veriler ile ekonomi, teknoloji gibi potansiyel verilerden oluşan çok boyutlu bir kavramdır (Davutoğlu, 2001:19). Güç kavramı en genel sınıflandırma ile sert güç ve yumuşak güç şeklinde ikili bir sınıflandırmaya tabi tutulmaktadır.

Weber, bürokrasinin özelliklerinden otorite hiyerarşisini anlatırken güç ve otoriteyi birbirinden ayırmaktadır. Ona göre güç kişileri itaat etmeye zorlama yeteneğidir. Aslında bu tanım sert gücü ifade etmektedir. Sert güç bir aktörün amaçlarına ulaşabilmek için başka

aktörlere uyguladığı zorlayıcı yöntemlerdir. Gücü uygulayanın karşısındakinin rızası olmadan onu kendi istediği gibi olmaya zorlamasıdır. Bunun için tehdit, zorlama ve şiddet kullanılır (Yılmaz, 2008:48). Olaya politik açıdan bakıldığında sert güç uygulamalarının en çok askeri ve ekonomik araçlar vasıtası ile uygulandığı görülmektedir. Uluslararası ekonomik yaptırımlar, ambargolar ve askeri müdahaleler buna örnek olarak gösterilebilir.

Joseph Nye, bir aktörün şiddete başvurmadan, işbirliği yaparak ya da cezbedici unsurlarını kullanarak istediklerini yaptırabilmesini, yumuşak güç olarak tanımlamıştır. Yumuşak güç, davranış şekli olarak gündem yaratma, cazibe ve yanına çekmeyi kullanır. Ülkeye ait çeşitli kurumlar, geçmişten elde ettiği önemli değerler, kültür ve politikalar yumuşak gücün başlıca uygulanma alanları arasındadır. Joseph Nye, sert güçle yumuşak gücü ilişkilendirmektedir. Bu ilişki başkalarının davranışlarını etkileyerek amaçlara ulaşma becerisinin iki farklı biçimi şeklinde bir ilişkidir. Aralarındaki fark ise kullanılan yöntemin ve kaynaklarının somutluğudur. Sert güç için silahlı ve ekonomik güç kullanılırken, yumuşak güç için çekici unsurlar kullanılmaktadır. Fakat bazı durumlarda güçlü olan aynı zamanda çekici de olabilir. Yumuşak gücün kuramsallaştırılması konusunda çalışma yapmış olan Geun Lee ise yumuşak güç uygulamasını 5 kategoriye ayırmış ve yumuşak gücün, askeri veya ekonomik gibi sert unsurlar ile değil, düşünceler, ülkenin imajı, teoriler, söylemler, eğitim, kültür, gelenekler, ulusal veya küresel semboller gibi yumuşak kaynaklarla kullanıldığını öne sürmüştür. Yumuşak güç teorisi üzerinde çalışma yapan bir diğer düşünür olan Alexander L. Vuving, Nye'nin 'başkalarının isteğiniz yönünde istemelerinin sağlanması' tanımına, başkalarının isteğinin güçlü bir istek ya da pasif bir kabullenmemi olması gerektiği konusuna dikkat çekmiştir. Ona göre yumuşak güç tanımının 'başkalarının, istediğimiz yönde istemelerini sağlama veya kabul etmelerini sağlama' şeklinde olması gerekmektedir (Çavuş; 2012:25).

2008 yılında Rusya ve Çin, güçlerini sergilemek konusunda çok farklı yöntemler sergilemişlerdir. Çin, dünyayı olimpiyatlarda aldığı madalya sayısı ile etkilemeye çalışırken, Rusya askeri üstünlük gösterileri yapmayı tercih etmiştir. Bazı uzmanlara göre Rusya'nın Gürcistan'ı işgali sert gücün, yumuşak güç karşısındaki tartışılmaz üstünlüğünün kanıtıdır. Ne var ki uzun vadede ortaya çıkan sonuçlar, her iki ülke içinde beklenenden çok farklı biçimde tecelli etmiştir. Rusya'nın sert güç kullanımı, haklılığını gölgelemiş, dünyaya korku ve güvensizlik tohumları atmıştır. Avrupalı komşularının kuşkularını yükseltmiştir. Bunun sonucunda da Polonya, kendi topraklarına Amerikan anti-balistik füzeleri yerleştirilmesi konusunda gösterdiği dirençten vazgeçmiş ve gereken izni vermiştir. Rusya, uluslararası forumlarda Gürcistan politikaları konusunda aradığı desteği bulamamıştır. Çin ise, Olimpiyat oyunları düzenlemesi, Çin kültürünü uluslararası alana yaymak için kurduğu Konfüçyüs Enstitüleri vasıtasıyla cezbediği yabancı öğrenci sayısındaki artış ve Güneydoğu Asya'daki komşularına karşı uyguladığı uzlaşmacı diplomasi ile "yumuşak güç" kavramına büyük yatırımlar yapmış ve böylece uluslararası saygınlığını yükseltmiştir. Sert gücünü artırmanın yanında cazip bir yumuşak güç söylemi sayesinde Çin, barışçıl bir yükseliş sergilemiş ve dünya güç dengesi terazisine bu yönüyle ağırlık koymaya gayret göstermiştir (Nye, 2011:204).

Yumuşak güç kavramının önem kazanması bu kavramın ölçülebilir bir kavram haline getirilebilmesi çabalarını gerekli kılmıştır. Bu anlamda çeşitli uluslararası anketler yapan bazı kuruluşlar yaptıkları anketler ile yumuşak gücü puanlamaya çalışmaktadırlar. Bunlardan ilk ve en önemli olanları 2010 yılında Monocle dergisinin hazırlamış olduğu Monocle Yumuşak Güç İndeksi ve Ernest & Young firmasının yine 2010 yılı için

hazırlamış olduğu yumuşak güç indeksidir. Yine Monocle 2015/2016 yılları için anket çalışmasına internet sayfasında yer vermiştir.

İndeks incelendiğinde İngiltere, Almanya, ABD, Fransa gibi küresel politikada söz sahibi ülkelerin ilk sıraları sahiplendiği, özellikle Almanya'nın bu ülkeler içerisinde puanını giderek yükselttiği, Japonya'nın son yıllarda önemli bir ilerleme kaydettiği ve Türkiye'nin ise yükselişte olduğu söylenebilir. Monocle dergisi Türkiye'nin istikrarını devam ettirerek yükselişini sürdürdüğünü belirtmektedir. Bu yükselişin sebeplerini İstanbul'un küresel şirketler için bir cazibe merkezi olması, İstanbul ile ilgili hükümet tarafından belirlenen politikaların etkisi ve Türk Havayolları'nın küresel bir şirket haline gelerek dünyanın birçok noktasında faaliyet göstermesi olarak sıralamaktadır. Ancak bu yükselişin gelecek yıllarda istikrarsızlaşan Orta Doğu sebebi ile durabileceği öngörülmektedir. Bu indekslerdeki ülkelerin sıralaması şu şekildedir (Ernest & Young ve Monocle);

Tablo 1 Yumuşak Güç İndeksi

Ülkeler	Ernest & Young 2010	Monocle 2010	Monocle 2015/2016
İngiltere	1	1	3
Fransa	2	4	5
Almanya	3	2	1
ABD	4	3	2
Japonya	7	8	4
Türkiye	12	28	25

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye, Batı etkisi altında kalmış ve dış politikalarını buna göre belirlemiştir. Özellikle Soğuk Savaş sonrasında Türkiye'nin dış politika anlayışında değişim başlamış beraberinde Kafkasya ve Orta Asya'dan Balkanlara kadarki coğrafyada yer alan soydaş ve kültürel bağların var olduğu ülkeler ile yakınlaşma fırsatı yakalamıştır. Bu ülkelerin bağımsızlık süreçlerinde gerekli desteği sağlamak amacıyla somut adımlar atmıştır. Türkiye'nin belirtilen coğrafyada etkin güç haline gelmesinin kurumsallaşmış yumuşak güç araçları ile desteklenen istikrarlı bir dış politika ile mümkün olabileceği düşünülmüştür (Karagül, 2013:81). Türkiye'nin Kafkasya-Orta Asya bölgesi üzerinde siyasi nüfuz elde etme politikaları ve bu bölgeyle kurulacak ilişkiler özellikle belirsizliğini koruyan AB ile bütünleşme sürecinin zorunlu ve tamamlayıcı bir parçası haline gelmiştir. Bu sebeple Türkiye bölgeye yönelik politikalarını değiştirmiş ve kendisini bölgede ekonomik temelli işbirliğine öncelik veren bir yumuşak güç olarak sunmuştur (Denizhan, 2010:21).

Türkiye, dış politikada uyguladığı bu yumuşak güç uygulamalarını bazen iletişim araçları ile bazen de çeşitli kurumlar aracılığı ile yürütmektedir. Nisan 2010'da yayın hayatına başlayan TRT Arapça Türkiye'nin son dönemde özellikle Arap dünyasına yönelik uygulamaya koyduğu en önemli açılımlardan biridir ve Türkiye bu adımıyla bölgeyle aracısız iletişim kurmak konusunda önemli bir adım atmıştır. Yine Türk dizilerininin Arap ülkeleri ile kültürel ilişkilerin geliştirilmesinde ciddi bir etki yaptığı son dönemde en çok tartışılan konular arasındadır (Dinçer ve Kutlay, 2012: 31-32). Doksanlı yılların başından itibaren Türkiye'de Dışişleri Bakanlığı ile birlikte çeşitlik kurumlar, dış politikada etkilerini hissettirmeye başlamışlar ve Türk Cumhuriyetleri'nin bağımsız olması gibi Balkanlar ve

Karadeniz bölgesinde meydana gelen diğer gelişmeleri de takip etmişlerdir (Purtaş, 2013:7).

1. Kurumlar Hakkında Genel Bilgi

Bu bölümde makalenin konusunu teşkil eden Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı ve Yurtdışı Türkler Akriba Topluluklar Başkanlığı hakkında bilgi verilecektir.

1.1. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA)

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA), 1992 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Türk Cumhuriyetleri'nin yeniden yapılanması, uyum ve kalkınma ihtiyaçlarının karşılanması düşüncesi ile kurulmuş bir ajanstır. TİKA'nın iki resmi kuruluş amacı bulunmaktadır; birincisi Türkiye ile sınırı olan, Türkçe konuşan ve gelişmekte olan devletlere gelişmelerini sürdürmeleri için ihtiyaç duydukları desteği sağlamaktır. İkincisi ise bu ülkeler arasında ekonomik, ticari, teknik, sosyal, kültürel ve eğitim alanlarında proje ve programlar yaparak işbirliği oluşturmaktır. Kuruluş aşamasında Dış İşleri Bakanlığı'na bağlı olan ajans 1999 yılında Başbakanlığa bağlanmış ve ilgili Başbakan yardımcılığına karşı sorumlu bir tüzel kişilik haline getirilmiştir (tika.gov.tr).

1990'larda TİKA hedeflerine çok fazla ulaşamamıştır. Bundaki en büyük etken bu yıllarda Türkiye'nin ciddi ekonomik ve siyasi problemler içerisinde olmasıdır. Ülkenin bu durumu özellikle Balkanlar ve Türki Cumhuriyetlere yardım yapılmasının engeli olarak karşımıza çıkmaktadır. 1990'lardaki olumsuz duruma paralel olarak TİKA sürekli değişen ve çatışma içerisinde bulunan politikacıların yönetiminde zayıf bir yabancı politika aracı olarak kalmıştır. Bu olumsuz durum 2000'li yılların başlarında ciddi bir şekilde TİKA'nın lehine olacak şekilde değişmiştir. Özellikle 2002 yılından sonra, amacı işbirliği yapılmak istenen devletler ve topluluklarla iktisadi, ticari, teknik, sosyal, kültürel ve eğitim alanlarındaki ilişkileri projeler, programlar ve faaliyetler aracılığıyla geliştirmek, yapılacak katkı, yardım ve ilgili süreçleri yürütmek olan TİKA, yeni dış politika açımları ile yurtdışında yaptığı faaliyetlerin etkinliğini ve yaygınlığını artırmıştır (Özkan ve Demirtepe, 2012: 648). 2002 yılından itibaren başlayan ekonomik ve siyasal değişime bakıldığında Adalet ve Kalkınma Partisi'nin %34,3 oy oranı ile TBMM içerisinde ciddi bir çoğunluk kazandığı görülmektedir. Seçimlerden hemen sonra 1950, 1960 ve 1980 yıllarında mevcut tek parti hükümetleri döneminde olduğu gibi Adalet ve Kalkınma Partisi döneminde de bu dönemdeki siyasi istikrar ve ekonomik gelişmenin yeniden başlanacağına inanılmıştır (Çağatay, 2002: 43). Avrupa Birliği uyum yasaları ülkemizdeki ekonomik ve siyasal atmosferin olumlu yönde etkilenmesine sebebiyet vermiştir (Öniş ve Şenses, 2007: 20-21). Tüm bunların sonunda 1990'lı yıllarda %77,5 ve 2001 yılında %68 olan enflasyon oranı 2007 yılının sonunda %8,39'lara kadar gerilemiştir. GSMH rakamlarındaki düzelmelerde Türkiye'nin ekonomik refah düzeyinin arttığına birer gösterge kabul edilebilir (ISRO papers, 3-4).

Tüm bu gelişmeler, gelişim yardım programları için uygun bir ortamın ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu şekilde ülke ekonomisinde yardım için gerekli kanallar hazır hale gelmiştir. Adalet ve Kalkınma partisinin yeni ekonomik sistem anlayışının içerisinde TİKA çok önemli bir yere sahip olmuş ve TİKA'nın yardım politikası hükümetin ekonomik istikrarı sağlaması ile daha etkin uygulanabilecek konuma gelmiştir. TİKA, gelişim politikası açısından Türki Cumhuriyetleri öncelik olarak görmektedir. Her ne kadar enerji ihracatından önemli ölçüde gelirleri olsa da, Türki cumhuriyetler halen gelişim konusunda büyük zorluklar yaşamaktadır (UNDP, 2007: 37-56). TİKA Türki Cumhuriyetlerdeki eğitim ve sağlık sektörünü birinci derecede ele alınması gereken hususlar olarak

değerlendirmektedir. Bunun sonucu olarak da sosyal hizmetler konusundaki gelişimlere yönelik büyük çaba sarf etmiştir (Faaliyet Raporu, 2006). Ortadoğu da Türkiye'nin güvenlik ve ekonomik ilişkileri açısından öncelikleri arasında yer almaktadır.

Başkanlık yürüteceği faaliyetlerin ve ilgili ülkede projelerin sürdürülmesine yardımcı olması amacıyla koordinatörlükler kurmaktadır. TİKA, 2014 yılı itibariyle faaliyetlerini sürdürdüğü 32 ülkede toplam 35 adet proje koordinasyon ofisi kurmuştur. Bu proje ofisleri Afganistan, Arnavutluk, Azerbaycan, Bosna-Hersek, Etiyopya, Filistin, Gürcistan, Karadağ, Kazakistan, Kenya, Kırgızistan, Kosova, Libya, Lübnan, Makedonya, Mısır, Moğolistan, Moldova, Myanmar, Nijer, Özbekistan, Pakistan, Suriye, Senegal, Sırbistan, Somali, Sudan, Tacikistan, Tunus, Türkmenistan, Ukrayna, Yemen'de yer almaktadır (tika.gov.tr).

Faaliyet Alanları;

Yaklaşık 100 ülkede proje ve faaliyetlerini sürdüren TİKA, işbirliği anlayışı ile çalışarak kalkınma yardımı yaptığı ülkelerin politik önceliklerini tamamlamalarına yardımcı olmakta ve bu ülkeler ile bilgi ve tecrübe paylaşımlarına da zemin hazırlamaktadır. TİKA'nın gerçekleştirdiği projeler; eğitim, sağlık, yenileme, su ve arındırma projeleri, e-devlet projeleri, kurumsallaşma alanında yapılan çalışmalar, tarımsal kalkınma, yoksullukla mücadele, kadın istihdamının artırılması, sulama, sağlık ve ulaştırma projeleri gibi altyapı projelerine mali kaynak sağlanması, okul ve hastane yapımı ile kültürel miras olarak tanımlanan mimari yapıların yenilenmesini kapsamaktadır (tika.gov.tr;14.04.2014).

Genel olarak faaliyet başlıkları (tika.gov.tr;14.04.2014);

a. Eğitim

• Mevcut eğitim altyapısının iyileştirilmesine yönelik okul inşası, onarımı vb. faaliyetler

• Okulların ve öğrencilerin ihtiyaç duyduğu eğitim teknik donanımı ve materyallerinin sağlanmasına yönelik çalışmalar

• Eğiticilerin eğitimi

• Öğrencilere yönelik eğitim faaliyetleri

b. Sağlık

• Mevcut sağlık altyapısının iyileştirilmesine yönelik hastane/klinik inşası, onarımı vb. faaliyetler

• Sağlık kurumlarının ihtiyaç duyduğu tıbbi donanım ve materyallerinin sağlanmasına yönelik çalışmalar

• Sağlık personeli eğitimi

• Sağlık taramaları, cerrahi operasyonlar, aşı kampanyaları vb. faaliyetler

c. Su ve Sanitasyon

• Kırsal alanda sağlıklı içme suyu teminine yönelik kuyu açma çalışmaları

• İçme suyuna sağlıklı erişimin ve su hijyeninin sağlanması adına su şebekelerinin iyileştirilmesi

d. İdari ve Sivil Altyapıların İyileştirilmesi

• Merkezi/yerel yönetimler ile STK'ların fiziki altyapılarının iyileştirilmesi çalışmaları

• Merkezi/yerel yönetimler ile STK'ların beşeri kapasitesini artırmaya yönelik teknik işbirliği faaliyetleri

e. Kültürel İşbirliği

f. Restorasyon Faaliyetleri

g. Barınma ve Konut

h. Tarım

- İlgili kurumların kapasitesini artıracak teknik işbirliği çalışmaları
- Kurumlara donanım sağlanması
- Üreticilere verilen donanım destekleri
- Üreticilerin eğitimi
- Bütünleşmiş projeler

1.2. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

Başkanlığın çalışma alanlarının birincisini yurtdışında yaşayan Türk vatandaşları oluşturmaktadır. Başkanlık, yıllar boyunca çeşitli sebeplerle yurtdışına göç etmiş Türk vatandaşlarına yönelik stratejilerin geliştirilmesi ve yurtiçinde veya yurtdışında yapılan çalışmaların koordinasyonu görevlerini yürütmektedir. Başkanlığın ikinci çalışma alanı ise soydaş ve akraba topluluklardır. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, bu temel amaç doğrultusunda, soydaş ve akraba topluluklara yönelik farklı kurumlar eliyle farklı şekillerde sunulan hizmetleri koordine etme ve sunulan hizmetleri etkin ve verimli kılma görevini üstlenmiştir. Başkanlığın bir diğer çalışma alanını ise Türkiye'ye eğitim görmek amacıyla gelen uluslararası öğrenciler oluşturmaktadır. Türkiye'de burslu eğitim görmesi uygun görülen uluslararası öğrencilerin eğitim süreçlerinin başarılı bir şekilde yürütülmesiyle ilgili esasları belirlemek, bununla birlikte uluslararası öğrencilerin öğrenimleri esnasında ve sonrasında ilişkilerin sürekliliğini sağlamak gibi görevleri üstlenmiştir. Başkanlığın son çalışma alanı, diğer üç alanı destekleyici ve bütünleştirici nitelikteki sivil toplum kuruluşlarıdır. Başkanlık, Türk vatandaşları ile soydaş ve akraba toplulukların Türkiye'de veya buldukları ülkelerde kurmuş oldukları sivil toplum kuruluşlarını, buldukları toplumda yönetime daha aktif olarak katılmaları, Türkiye ile bağlarını muhafaza etmeleri ve yaşamın her alanında başarılı çalışmalar yapmaları doğrultusunda desteklemektedir.

Başkanlık, çalışmalarında etkinlik ve verimliliği sağlayabilmek amacıyla, her çalışma alanına yönelik bir kurul oluşturmuş ve muhatap kesimleri çalışmalarına ortak etmeyi hedeflemiştir. Bu kurullar, Yurtdışı Vatandaşlar Danışma Kurulu, Kültürel ve Sosyal İlişkiler Eşgüdüm Değerlendirme Kurulu ve Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Kurulu'dur. Bu üç sürekli kurul üyelerinin danışmanlığında hazırlanacak strateji planları, ilgili daire başkanlıklarının çalışma, analiz ve değerlendirmelerinde esas alınmaktadır.

2. Dünyada Benzer Kuruluşlar ve Faaliyetleri

Yumuşak güç uygulamalarında araç olarak kullanılan örgüt ve kuruluşlar birçok ülkede farklı faaliyet alanlarında aktif olarak görev yapmaktadır. Bu ülkelerin en önemlileri Amerika Birleşik Devletleri, Almanya ve Japonya'dır. Bu bölümde bu ülkelerin benzer örgüt teşkilatları ve genel olarak faaliyetleri değerlendirilmiştir.

2.1. USAID (Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Gelişim Örgütü)

Federal bütçenin %1'inden az bir kısmını kullanan USAID, 100 den fazla ülkede aşağıda belirtilen hedeflere ulaşmak için çalışmaktadır (www.usaid.gov.tr);

- Ekonomik varlığın geniş alana yayılmasını sağlamak

- Demokrasinin güçlendirilmesi
- İnsan haklarını korumak
- Global sağlığı geliştirmek
- Gıda güvenliği ve tarımı geliştirmek
- Çevre düzeninin sağlanması
- İleri seviye eğitim
- Topluları çatışmalardan ve kargaşadan kurtarmak
- Doğal veya insan kaynaklı afetlerde işgücü ve insan desteği sağlamak

Yardım programları vesilesi ile USAID, ABD dış politikasının geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Gelişmekte olan ülkelere yapılan yatırımların ABD ve vatandaşları için uzun dönemde çok önemli katkılarına olacağına inanılmaktadır. Gelişme politikası, savunma ve diplomasi kadar ABD dış politikasında önem arz etmektedir. Afganistan ve Pakistan, USAID'in iki büyük yardım programına dâhil olmuştur ki bu ülkeler ABD'nin bölgedeki uzun dönem istikrar ve insan gelişimi konusundaki katkılarına arttırmaktadır.

Afrika kıtası ile ilgili olarak, ABD, otokrasi değil demokrasi isteyen vatandaşları destekleme amacına paralel olarak aktiviteler yapmaktadır. Buradaki projeler, daha iyi sağlık ve eğitim ile daha etkin kamu servislerini kapsamaktadır. Dünya nüfusunun yaklaşık yarısının yaşadığı Asya kıtası dünyanın en hızlı gelişen bölgesi olarak görülmektedir. Bu bölgedeki çalışmalar güvenlik, çevre, rüşvet ve hukuka uygun yönetim konularına odaklanmaktadır. Bu tür çalışmaların Avrupa'da gelişmekte olan ülkelere yönelik olarak yapıldığı anlaşılmaktadır.

Örgütün misyonu, kendi güvenlik ve refahını geliştirirken dünya çapında yoksulluğu sonlandırmak ve demokratik toplumlarda gelişimi sağlamak olarak açıklamıştır. USAID kurulduğunda çok sayıda yabancı yardım organizasyonları ve programlarını bir araya getirmiştir. 1961 yılında Başkan Kennedy tarafından imzalanan Yabancı Yardım Yasasının ardından bir yönetmelikle adı geçen örgüt kurulmuştur. 1960'lerde gelişime önem veren örgüt 1970'lerde ilgisini teknik yardım programlarından ziyade temel insan ihtiyaçlarına yönlendirmiştir. Buna paralel olarak gıda ve beslenme, doğum kontrolü, sağlık, eğitim ve insan kaynakları gelişimine odaklanmaya başlamıştır. 1980'li yıllarda kalkınma çalışmaları genellikle özel gönüllü organizasyonlar tarafından yönlendirilmiş ve bireysel projeler yerine geniş programlar yapılmaya başlanmıştır. 1990'lara gelindiğinde örgütün önceliği sürdürülebilir kalkınmaya dönmüş ve ülkelere kendi yaşam kalitelerini arttırmaları yönünde destekler sağlanmıştır. 2000'li yıllarda ise özellikle Afganistan ve Irak'a yoğunluk verilmiş ve bu ülkelerin savaş sonrası yeniden inşa ve toparlanmasına yardımcı olmak örgütün amaçları haline gelmiştir (www.usaid.gov.tr).

2.2. GIZ (Almanya Uluslararası İşbirliği Kurumu)

Dünya genelinde 90 ofisi bulunan kuruluş gelişmekte olan ülkelerde, eşik ülkelerde ve sanayi ülkelerinde insanlara ve toplumlara kendi perspektiflerini geliştirmek ve yaşama koşullarını iyileştirmek amacıyla verimli, etkin ve işbirliği ortaklığına odaklı çalışmalar ile destek vermektedir. GIZ'ın Almanya'da Bonn ve Eschborn şehirlerinde iki, Berlin ve Brüksel şehirlerinde de iki adet temsilciliği bulunmaktadır. Kurum, Alman Kalkınma Hizmetleri Kurumu (DED), Alman Teknik İşbirliği Kurumu (GTZ) ve Alman Uluslararası Hizmet İçi Eğitim ve Geliştirme (INWENT) kurumlarının yetkinliklerini ve uzun yıllara dayanan deneyimlerini 1 Ocak 2011 tarihinden bu yana tek çatı altında toplayan bir kurumdur. Federal bir kurum olarak federal hükümete sürdürülebilir kalkınma için uluslararası işbirliği alanındaki hedeflerine ulaşmasında destek olmakta ve uluslararası

eğitim çalışmasında dünya çapında faaliyet göstermektedir. Daima sürdürülebilir kalkınma örnek modeline göre hareket etmektedir. Siyasal, ekonomik, sosyal ve çevreyle ilgili hususları göz önüne alarak ve işbirliği ortaklarını yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde toplumsal müzakere süreçlerinde desteklemekte ve böylece kalkınmaya etkin katılımı sağlamaktadır.

Kurum çok sayıda çalışma alanında faaliyet göstermekte, faaliyet yelpazesi ekonominin ve istihdamın teşvik edilmesinden, devlet ve demokrasinin yapılandırılmasına, barış, güvenlik, yeniden yapılanma ve sivil ihtilaf gidermeye; beslenme, sağlık ve temel eğitim güvencesinin sağlanmasına ve çevrenin, kaynakların ve iklimin korunmasına kadar uzanmaktadır. İşbirliği ortaklarını kalkınma görevlerinin uygulanma aşamasında yönetim ve lojistik hizmetleriyle de desteklemektedir. Acil ihtiyaç durumlarında acil yardım ve mülteci programları gerçekleştirmekte, kalkınma hizmetlerinin resmî kabul gören kurumu olarak, işbirliği ortağı ülkelere kalkınma yardımcıları olarak uzman elemanlar göndermektedir.

GIZ'ın bağlı olduğu ve projelerden sorumlu olan kurum, yani proje sahibi kurum, Alman Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı (BMZ)'dir. GIZ ayrıca çeşitli federal bakanlıklar –özellikle Dışişleri Bakanlığı, Federal Çevre Bakanlığı ve Federal Eğitim ve Araştırma Bakanlığı–, eyaletler ve belediyeler ve ayrıca yurt içinde ve dışında başka kamu kurumları ve özel kuruluşlar için faaliyet göstermektedir.

GIZ dünya çapında, 130'dan fazla ülkede faaliyetlerini sürdürmektedir. Tüm dünyada yaklaşık 17.000 eleman çalıştırmakta, bunun yüzde 70'i ilgili ülkelerin yerli elemanlarından oluşmaktadır. Bunlara ek olarak 1110 kalkınma yardımcısı, 700 entegre uzman, 455 geri dönen uzman eleman ve dünya genelinde 820 gönüllüsü bulunmaktadır (www.giz.de, Erişim Tarihi: 13.05.2014).

2.3. JICA (Japonya Uluslararası Koordinasyon Örgütü)

JICA faaliyetlerini saha odaklı yaklaşım, insan güvenliği ve geliştirilmiş etkililik – etkinlik ve hız temelleri üzerinde yerine getiren bir Japon örgütüdür. Örgütün vizyonu bireysel ve kurumsal anlamda kapsamlı ve dinamik bir gelişme olarak tarif edilmiş olup örgütün misyonu 4 başlık altında toplanmıştır. Bu misyonlar küresel gündeme hitap etme, eşit bir şekilde gelişme yöntemi ile yoksulluğu azaltma, devlet kapasitesinin artırılması ve insan güvenliğinin sağlanması olarak tarif edilmiştir. Örgüt misyon ve vizyonuna ulaşmak için 4 strateji belirlemiştir. Entegreli yardım, kesintisiz yardım, gelişim işbirliğini sağlama ve araştırma ve bilgi alışverişini artırma konularını ana stratejileri olarak belirlemiştir. JICA'nın ana merkezi Tokyo'da bulunmaktadır.

1 Ekim 2003 yılında yasal olarak kurulmuştur. 2013 yılı sonu itibari ile 1842 çalışanı bulunmaktadır. Örgütün kuruluş amacı gelişmekte olan bölgelerde ekonomik istikrar ve sosyo-ekonomik gelişimi desteklemek suretiyle Japon ve uluslararası ekonominin gelişimine destek sağlamak ve bu konularda işbirliği ve koordinasyonu güçlendirmektedir.

JICA, Avrupa'da Arnavutluk, Bosna Hersek, Makedonya, Kosova, Sırbistan ve Türkiye, Ortadoğu'da Mısır, İran, Irak, Ürdün, Fas, Filistin, Suriye, Tunus ve Yemen Afrika'da Benin, Burkina Faso, Burundi, Kamerun, Fildişi Sahilleri, Kongo, Etiyopya, Gabon, Gana, Kenya, Liberya, Madagaskar, Malawi, Mozambik, Sierra Leone, Somali, Güney Afrika, Güney Sudan, Sudan, Tanzanya, Uganda, Zambiya, Zimbabve, Asya'da Endonezya, Laos, Malezya, Myanmar, Filipinler, Tayland, Vietnam, Güney Amerika'da Kosta Rika, Dominik Cumhuriyeti, El Salvador, Guatemala, Haiti, Honduras, Jamaika, Meksika, Nikaragua, Panama gibi ülkelerde faaliyet göstermektedir. Eğitim, sağlık, su

kaynağı, sosyal güvenlik, doğal kaynaklar, ekonomik politikalar, özel sektör gelişimi, balıkçılık, cinsiyet eşitliği, yoksullukla mücadele, çevre yönetimi konularında proje ve aktiviteler yürütülmektedir.

3. Kurumlara Ait Faaliyetlere Genel Bakış:

TİKA'nın faaliyetlerinin 2005 yılından sonra yoğunlaştığı görülürken YTB'nın faaliyetlerine 2010 yılında başladığı görülmektedir. Bu bölümde faaliyetlerin karşılaştırılabilmesi için iki başkanlığında 2010 ve 2013 yılları faaliyetleri değerlendirilmiştir. Bu karşılaştırma yapılırken kurumların faaliyet raporlarından derleme yapılmıştır.

Tablo 2 2010 Yılı İçerisinde Gerçekleştirilen Çalışmalar

TİKA	YTB
Pakistan'da Program Koordinasyon Ofisi açılması	Almanya'ya Göçün 50. Yılı etkinlikleri ile ilgili çeşitli hazırlıklar yapılması
İslam Kalkınma Bankası ile bir Protokol, Birleşmiş Milletler (BM) ile bir Anlaşma, Dünya Bankası ile bir Mutabakat Zaptı, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) ile Afganistan'ın Yeniden İmarı Özel Fonu'na ilişkin bir Protokol ve bir Mutabakat Zaptı imzalanması	Yaşadıkları ülkelerde çifte vatandaşlık imkânı elde edemeyen vatandaşlara verilen Mavi Kart ile ilgili uygulama süreci ve bu süreçte yaşanan sorunlarla ilgili faaliyetlerin, yurtdışında yaşayan vatandaşların, 2011 yılında Türkiye'de gerçekleşen genel seçimlerde buldukları ülkelerde oy kullanmaları ile ilgili faaliyetlerin gerçekleştirilmesi
Yerel yönetimlerin, özel sektörün ve STK'ların kalkınma yardımı çalışmalarında daha aktif rol almalarını sağlayacak işbirliklerinin teşvik edilmesi	Yurtdışı Vatandaşlar Danışma Kurulunun görev ve çalışmalarına ilişkin usul ve esasları düzenleyen yönetmelikle ilgili çalışmaların tamamlanması
Afrika'da bulunan 34 ülkeye yaklaşık 10 milyon ABD Doları tutarında yardım yapılması	Buldukları ülkelerde azınlık durumunda olan soydaş ve akraba toplulukların kültürel ve sosyal haklarının güçlendirilmesine, Türkiye'deki kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları ile ilişkilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalara destek verilmesi
	Yabancı öğrenci uygulamalarının mevzuatı niteliğindeki Devlet ve Hükümet Bursları Yönergelerinin, Başkanlığın kuruluş Kanunu ile uyumlu hale getirilmesi
	Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Toplulukları Sınavı (TCS)'na ilişkin uygulama hükümlerini içeren TCS Yönergelerinin Başkanlığın kuruluş Kanunu çerçevesinde yeniden düzenlenmesi. TCS'nin uygulandığı ülke sayısı 12'den 14'e çıkarılması ve sınav dili sayısının 2'den 14'e yükseltilmesi

2010 yılında Merkez Asya, Kafkaslar, Orta Doğu ve Balkanlar coğrafyasının TİKA'nın faaliyetlerini yoğunlaştırdığı öncelikli bölgeler olduğu görülmektedir. 2010 yılı

harcamalarının bölgesel dağılımına göre Kafkasya ve Merkez Asya % 36,18'lik payla ilk sırada yer almaya devam etmiştir. Söz konusu bölgenin birinci sırada yer almasının başlıca nedeni, 2006 yılından bu yana ülkemizce desteklenen “Afganistan’ın Yeniden İmarı Programı”dır. Balkanlar ve Doğu Avrupa, başta Makedonya ve Karadağ olmak üzere bölgenin geneline verilen yardımlardan dolayı, % 32,88’lik payla TİKA kaynaklarının ağırlıklı olarak değerlendirildiği ikinci bölge olmuştur. Söz konusu bölgeyi, özellikle Lübnan ve Filistin’e yoğunlaşan yardımlar neticesinde, % 23,31’lik payla Orta Doğu takip etmiştir. TİKA tarafından Afrika kıtasına verilen yardımların, genele oranı ise % 8,86 dolayında seyretmiştir.

Ülkesel bazda; Afganistan, “Yeniden İmar Programı” nedeniyle en çok kaynak ayrılan ülke olma özelliğini korumuştur. 2010 yılı içerisinde toplam 1.500 öğrenciye verilen Türkçe kursları, Makedonya’yı en çok yardım verilen ikinci ülke olma konumuna yükseltmiştir. Yapımı 2010 yılı içerisinde tamamlanan 100 yataklı “Sayda Türk Travma ve Rehabilitasyon Hastanesi” nedeniyle, Lübnan, en çok kaynak harcanan üçüncü ülke olmuştur.

2010 yılı TİKA harcamalarında kategorik olarak en fazla ağırlık %63,52 ile proje/program yardımlarına verilmiştir. Söz konusu kategoride yapılan harcamaların, 2009 yılına oranla % 26 artmıştır. Bu artışın başlıca nedeni, yüksek bütçeli altyapı projelerinin sayısında yaşanan artıştır.

YTB’nin aynı yıl faaliyetlerinde Almanya’ya Göçün 50. Yılı etkinlikleri ile ilgili çeşitli hazırlıklara önem verdiği, yurtdışındaki vatandaşlara çifte vatandaşlık verilmesi ve Türkiye’deki bazı haklarında iyileştirmelerin yapılması konularında faaliyet gösterdiği görülmektedir.

2010 yılında en önemli çalışmalar Yabancı Öğrenciler ile ilgili çalışmalar olmuştur. Öğrencilerin burs ve sınavlara başvuru sürecinde yaşadıkları birtakım zorluklar ortadan kaldırılmış ve başvuru süreci basitleştirilmiştir. TCS’de online başvuru sistemine geçilmiş ve kontenjanlar önceden toplanan talepler doğrultusunda yeniden belirlenmiştir.

Tablo 3 2011 Yılı İçerisinde Gerçekleştirilen Çalışmalar

TİKA	YTB
1473 proje ve faaliyetin gerçekleştirilmesi (Bunların 425’i Balkanlar ve Doğu Avrupa’da, 805’i Kafkaslar ve Merkezi Asya’da, 202’si ise Ortadoğu ve Afrika’da hayata geçirilmiştir)	“Çifte Vatandaşlık Çalıştayı”nın gerçekleştirilmesi, Çifte Vatandaşlık Çalıştayı sırasında önerilen “Mavi Kart Uygulamasının Yeniden Düzenlenmesi” ile ilgili çalışmalara başlanması ve “Mavi Kart” ile ilgili yasa değişikliği tasarısı hazırlanması
Acil insani yardım malzemelerinin Somalilere ulaştırılması ve Somali’nin karşı karşıya bulunduğu sorunlara kalıcı çözümler bulunması amacıyla, orta ve uzun vadede birçok projenin hayata geçirilmesi için faaliyetlerin ve alt yapının hazırlanması	298 sayılı “Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun” ile 5490 sayılı “Nüfus Hizmetleri Kanun”unun gerek duyulan maddelerinde yapılacak değişikliklere ilişkin kanun tasarısı taslağı hazırlanması
	Göçün 50. Yılı kapsamında, birçok etkinlik, proje, sergi, sempozyum, film, belgesel, söyleşi ve organizasyon düzenlenmesi
	Avustralya’nın ulusal müfredatına

	Türkçe'nin dahil edilmesi yönünde faaliyetler yürütülmesi ve Avustralya Ulusal Müfredatı Belirleme Otoritesinin Türkçe'nin de ulusal müfredatta öğretilecek yabancı diller arasına alınmasını kararlaştırması
	TCS ile ilgili olarak, 42 ülke ve özerk cumhuriyete toplam 1.614 kontenjan oluşturulması, burs miktarlarında yüzde 20 ila 40 oranında artış gerçekleştirilmesi
	Türkiye Cumhuriyeti tarafından yabancı öğrencilere kamu kaynakları kullanılarak verilen bursların "Türkiye Bursları" adı altında yeniden yapılandırılması için çalışmalar başlanması

2011 yılı TİKA açısından, coğrafi ilgi alanını daha da genişlettiği ve buna paralel olarak sorumluluklarının arttığı bir yıl olmuştur. 2005 yılında başlayan Afrika açılımı, bölgede yaşanan yeni gelişmelerle farklı bir mahiyet kazanmıştır. Şöyle ki, Somali'de yaşanan kuraklığın, açlığa ve bunun sonucu olarak kolektif ölümlere yol açmaya başlaması üzerine ülkemiz tarafından Somali'ye yönelik büyük bir yardım organizasyonu başlatılmıştır.

TİKA'nın, 2011 yılı faaliyetleri incelendiğinde ilk sırada %82,8 oran ile sosyal altyapılar ve hizmetler sektörünün bulunduğu görülmektedir. Bu projelerin %42 si eğitim, %37,3 ü sağlık, %8,5 i ise diğer sosyal altyapılar ve hizmetler alanında yapılmıştır. Eğitim sektörünün iyileştirilmesine yönelik olarak gerçekleştirilen projeler arasında 15 okul tadilatı, 31 okul inşaatı, 28 okul donanımı ile 378 tane de burs desteği yer almaktadır. Benzer şekilde sağlık sektörünün iyileştirilmesine yönelik proje çıktılarında ise 16 hastane/poliklinik inşaatı, 8 hastane tadilatı ve 20 hastane donanımı bulunmaktadır. 2011 yılında 219 sağlık personeline de eğitim verilmiştir.

2011 yılında iki taraflı yardımların bölgesel dağılımı incelendiğinde Güney ve Orta Asya'nın % 49,7 ile ilk sırada, Afrika'nın % 16,8 ile ikinci sırada, Ortadoğu'nun % 15,5 ile üçüncü sırada, Balkanlar ve Doğu Avrupa'nın % 12,9 ile dördüncü sırada ve Uzak Doğu'nun da % 3,1 ile beşinci sırada yer aldığı görülmektedir.

YTB tarafından 2011 yılında gelen 84 mali destek başvurusunun 25 tanesine mali destek sağlanmıştır. 2011 yılı içinde özellikle geri kalmış bölgelerde yaşamakta olan soydaş ve akraba topluluklara yönelik araştırma, inceleme ve mesleki eğitim çalışmalarına destek verilmiştir.

Tablo 4 2012 Yılı İçerisinde Gerçekleştirilen Çalışmalar

TİKA	YTB
2005 yılında başlayan Afrika açılımı çerçevesinde yürütülen çalışmalara 2012 yılında da devam edilmesi, bu kapsamda öncelikli olarak acil insani yardım malzemelerinin ihtiyaç sahibi halka ulaştırılması	17 ülkeden yaklaşık 600 sivil toplum kuruluşu temsilcisinin katılımı ile "Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlar ve Sivil Toplum Kuruluşları Buluşması" gerçekleştirilmesi
Somali'nin karşı karşıya bulunduğu	Gençlik Daireleri tarafından

sorunlara kalıcı çözümler bulunması yönünde, orta ve uzun vadeli birçok projelerin hayata geçirilmesi	ailelerinden velayeti alınan Türk çocukları ile ilgili olarak mevcut durum ve karşılaşılan sorunlar hakkında, yapılan çalışmalar sonrası tespit edilen dört ülkenin (Almanya, Avusturya, Hollanda ve Belçika) mevzuatının incelenerek bu ülkelerde yaşayan Türk vatandaşların ne tür sorunlarla karşılaştıklarının raporlanması
En Az Gelişmiş Ülkelere (EAGÜ) yönelik yardımlara devam edilmesi, bu kapsamda Sahra Altı Afrika ülkelerinde birçok projenin hayata geçirilmesi	Balkanlar, Orta Asya, Afrika ve Orta Doğu'dan öğrencilere yönelik kültürel değişim ve eğitim programları ile konferans panel sempozyum gibi etkinlikler düzenlenmesi
	Kırım Tatarlarına ait tarihi yapıların ulusal ve uluslararası düzeyde kayıt altına alınması, durumlarına ve restorasyon önceliklerine ilişkin bir rapor hazırlanması, Kırım Tarihi ve Kültürel Mirası Projesi başlatılmış

2012 yılı içinde 1400'ü ülkesel 479'u bölgesel olmak üzere toplam 1879 proje ve faaliyet gerçekleştiren TİKA'nın çalışmalarından 96 ülke yararlanmıştır. 2012 yılında geleneksel donörler tarafından yapılan kalkınma yardımı miktarında bir düşüş yaşanmıştır. Buna karşılık Türkiye'nin yardımları bir önceki yıla göre yüzde 98,7 oranında artmıştır.

2012 yılında TİKA tarafından gerçekleştirilen proje ve faaliyetlerin sektörel dağılımı, oransal olarak incelendiğinde; ilk sırada % 93,8 ile sosyal altyapılar ve hizmetler, ikinci sırada %3,10 ile üretim sektörleri ve üçüncü sırada ise % 2,60 ile ekonomik altyapılar ve hizmetler sektörü yer almaktadır. 2012 yılında sosyal altyapılar ve hizmetler kapsamında gerçekleştirilen proje ve faaliyetlerin alt sektörel dağılımı ise şu şekildedir: % 44 sağlık, % 29,7 eğitim, % 7,9 kültürel ve restorasyon, % 6,9 idari ve sivil toplum, % 6,7 su ve hijyeni ve % 7,3 ise diğer.

Yardımların bölgesel dağılımı sıralandığında Afrika'nın % 31,37 ile ilk sırada, Güney ve Orta Asya'nın % 29,17 ile ikinci sırada, Balkanlar ve Doğu Avrupa'nın % 22,81 ile üçüncü sırada ve Orta Doğu'nun % 15,48 ile dördüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bu veriler, jeopolitik olarak Türkiye'nin çevresine duyarlı bir ülke olduğunu ortaya koymaktadır. 2012 yılında gerçekleştirilen projelerin 520'si Balkanlar ve Orta Asya'da, 632'si Kafkaslar ve Merkezi Asya'da ve 636'sı ise Orta Doğu ve Afrika'da hayata geçirilmiştir.

TİKA'nın 2013 yılı faaliyetlerinde, geleneksel donörler olarak nitelenen OECD-DAC üyesi ülkeler tarafından yapılan kalkınma yardımları, 2012 yılına oranla %6,1 oranında artarak 134,8 milyar dolara ulaşmıştır. Buna karşılık Türkiye ise yükselen donör niteliğine uygun olarak 2013 yılında rakamını artırarak 3,3 milyar dolar yardım yapmış ve 2012 yılına göre %30 oranında artış sağlamıştır.

2013 yılında gerçekleştirilen proje ve faaliyetlerin sektörel dağılımı, oransal olarak incelendiğinde; ilk sırada %80,9 ile sosyal altyapılar ve hizmetler, ikinci sırada %12,9 ile ekonomik altyapılar ve hizmetler, üçüncü sırada ise %5,7 ile üretim sektörü yer almaktadır.

Yardımların bölgesel dağılımı sıralandığında Afrika'nın %33,7 ile ilk sırada, Güney ve Orta Asya'nın %21,83 ile ikinci sırada, Orta Doğu'nun %21,74 ile üçüncü sırada, Balkanlar

ve Doğu Avrupa'nın %21,4 ile dördüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bu veriler ışığında Türkiye yardımlarının jeopolitik coğrafyası ile son derece uyumlu olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 5 2013 Yılı İçerisinde Gerçekleştirilen Çalışmalar

TİKA	YTB
Pozitif ayrımcı özelliğe sahip projeler yoluyla kadın istihdamına katkı sağlanması, anne ve çocuk sağlığına yönelik birçok proje hayata geçirilmesi, Azerbaycan, Tunus, Cibuti ve Pakistan'da kadın istihdamının geliştirilmesine yönelik meslek edindirme kursları açılması	Türk vatandaşlarının karşılaştıkları sorunların hukuki boyutları hakkında farkındalık oluşturulması, yurtdışına yönelik faaliyetlerde bulunan kamu kurumlarının hukuk alanında işbirliklerinin artırılması ve hukuk alanında yürütülebilecek ortak faaliyetler konusunda görüş alış verişi ortamının oluşturulması amacıyla "Hukukî Farkındalık ve İşbirliği Toplantısı" düzenlenmesi
2013 yılında En Az Gelişmiş Ülkelere (EAGÜ) yönelik yardımlara da devam edilmesi	Balkanlar, Orta Asya, Afrika ve Orta Doğu'dan öğrencilere yönelik kültürel değişim ve eğitim programları ile panel, sempozyum, konferans, gibi etkinlikler düzenlenmesi
2011 yılında İstanbul'da düzenlenen BM EAGÜ IV. Konferansı'nda 2011-2020 dönemi için EAGÜ'lerin ekonomik ve sosyal durumlarının iyileştirilmesine yönelik ilke ve tavsiyeleri içeren ve EAGÜ'lere yönelik küresel kalkınma perspektiflerini belirleyen "İstanbul Eylem Programı" kabul edilmesi	Yurtdışında doğup, büyüyen ve üniversitede okuyan gençlerin öz kültürlerine bağlı kalarak buldukları toplumlarda başarılı bireyler olarak yetişmelerini hedefleyen Yurtdışı Genç Liderler Programı düzenlenmesi
TİKA öncülüğünde 3 farklı Çalıştay'da, 25 farklı kurumdan temsilciler ve akademisyenlerle bir araya gelmesiyle birlikte "Yurtdışındaki Kültür Mirasımızın Sürdürülebilir Korunması Strateji Planı" hazırlanması	Avrupa ülkelerinde yaşayan genç Türk hukukçuların deneyimlerinin artırılmasına yönelik olarak Belçika'nın Brüksel şehrinde "Türkiye-Avrupa Birliği Ortaklık Hukuku: Ankara Anlaşması, Yargı Kararları ve Uygulama" başlıklı eğitim programının düzenlenmesi
	"Tarihe Not Düşmek: 1989 Göçü isimli 5 kitap serisi" çalışmalarının tamamlanması, çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetlere katılım ve destek sağlanması

2013 yılında doğrudan ve çağrı esaslı proje destek programları kapsamında toplam 798 proje başvurusu yapılmış, 73 ülkeden 208 farklı proje ve faaliyete mali destek sağlanmıştır. Sağlanan desteklerin % 50'si eğitim ve burs desteklerine yönelik olmuştur. Bu desteklerden 121 proje ile 64 ülkeden 10.963 öğrenci faydalanmıştır. STK'ların kapasite geliştirme faaliyetlerine, bilimsel araştırmalara, yayınlara, sosyal programlara konferans ve sempozyumlara, rehberlik faaliyetlerine, lobicilik ve kültürel etkinlik faaliyetlerine proje yoluyla mali destek sağlanmıştır.

Bu faaliyetler dışında kurum tarafından birçok toplantı, organizasyon ve programa katılım ve destek sağlanmış, çeşitli kurum ve kuruluş temsilcileri ile görüşme ve ziyaretler gerçekleştirilmiştir.

SONUÇ

Kelebek etkisi kavramının hassaslaştığı günümüzde ülkelerde yaşanan gelişmeler ve olumsuzluklar diğer ülkeleri daha çabuk etkilemeye başlamıştır. Dünyanın birçok yerinde yaşanan iç savaşların temelinde kısmen yumuşak güç savaşlarının etkisi vardır. Çünkü yumuşak güç savaşlarının keşişme noktasında etki edilmek istenen yerdeki rejim, ideoloji, örgüt ve siyasi parti ve liderlerin yer aldığı görülmektedir. Bu durum farklı görüşlerin karşı karşıya gelmesine sebep olmakta ve savaşları ve kargaşayı beraberinde getirmektedir.

Bu bakımdan önemi küçümsenemeyecek olan yumuşak güç uygulamalarının Türkiye'deki en önemli araçları olarak TİKA, YTB, Yunus Emre Enstitüsü, Diyanet İşleri Başkanlığı gibi kurumlar sayılabilir. Bu kurumlar dışında Türk Hava Yolları, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu gibi kurumlar ve Türk dizileri de önemli diğer faktörlerdir. Son dönemde Adalet ve Kalkınma Partisi Hükümetinin Ortadoğu ile ilgili dış politikaları tehdit olarak görülen iç savaş sorununu fırsata çevirmiş ve bu konuda Türkiye'yi gündemi belirleyen bir aktör konumuna taşımıştır. Bu konum Türkiye için önemli bir yumuşak güç çekiciliği yaratmıştır.

2005 yılından sonra yakalanan siyasi istikrar ve ekonomik büyüme TİKA ve benzeri kurumların etkisini artırmalarını sağlamıştır. Özellikle TİKA'nın yurtdışında gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler Türkiye'nin birçok ülkede tanınırlığını artırmış ve minnet duygusu oluşturmuştur. Yoğun olarak faaliyet gösterilen Orta Asya, Balkan ülkeleri ve Kafkasya'da Türkiye önemli bir dost ve müttefik olarak görülmektedir. Bu bölgelerdeki Türk ve İslam mimarisine sahip çıkılması, Osmanlı mirası olan eserlerin restore edilmesi TİKA'nın gerçekleştirdiği en önemli faaliyetler olmuştur.

Osmanlı Devletinin dünyanın birçok bölgesinde tarih boyunca egemenlik sürmüş olması dünya coğrafyasında birçok Türk vatandaşın halen yaşamını devam ettirmesine temel oluşturmuştur. Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı'nın küllerinden doğan ve onun mirası olarak kabul edilen bu bölgelerdeki ülkeler ve buralarda yaşayan soydaşları ile irtibatını kesmemiştir. Türkiye, son yıllarda sergilediği gelişme ile dünyada saygınlığını artırmaya devam eden bir ülke olarak dikkat çekmektedir. Bu gelişme ülke vatandaşlarını da olumlu etkilemektedir. Türk kültürü ve örf ve adetleri dünyanın neresinde olursa olsun her Türkün kendi toprağında yaşadığını kabul etmeyi gerektirmektedir. Bu sebeple Türk devlet geleneğinde dünyadaki her soydaşa gerekli önem ve ilginin gösterilmesi zorunlu kabul edilmektedir. Bu anlayışla dünya üzerinde yaşayan 6 milyon Türk, Türkiye'yi vatan kabul etmekte, Türkiye'de bu soydaşlarına gerekli ilgi ve ehemmiyeti göstermektedir.

Türkiye, Orta Doğu ve Balkanlarda lokomotif ve model ülke olma yolunda önemli yol kat etmiştir. İzlediği yumuşak güç uygulamaları ile Türk vatandaşları ve soydaş toplulukların takdirini kazanmakta ve onların Türkiye'ye olan minnettarlığını artırmaktadır. Yumuşak güç aracı olarak kullanılan kurumlardan birisi olan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 2010 yılında başladığı faaliyetlerini özen ve başarı ile devam ettirmektedir. Kurumun önceliği Türkiye dışında yaşayan Türk vatandaşları olmuştur. Yurtdışında yaşayan Türklerin sorunlarının tespit edilmesi ve bunlara kalıcı çözümler üretilmesi için faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Kurumun bir diğer faaliyet alanı soydaş ve akraba toplulukları olmuştur. Bu topluluklarla geçmişten gelen bağların güç kazanması, ortak milli duyguların etkilerinin artırılması ve Türkiye'nin bu topluluklar nezdindeki yerinin daha da sağlamaştırılması amacıyla ikili ilişkiler ve faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Kurum için belki de en önemli faaliyet alanı uluslararası öğrencilerdir. Bu öğrencilerin eğitimlerinin en iyi şekilde tamamlamasını sağlamak amacıyla çeşitli faaliyetler gösteren kurum bu sayede geleceğe yatırım yapmaktadır. Mezun olduktan sonra öğrencilerde

oluşacak Türkiye imajının etkileri ve ülkelerinde aktif görevlere başladıklarında Türkiye ile gerçekleştirecekleri bağlar Türkiye için elde edilmiş önemli bir katma değer olabilecektir. Kurumun son faaliyet alanı yurtdışı STK'lardır. Ülkelerin sosyal politikalarında önemli bir yere sahip olan bu kuruluşların güçlendirilmesi o ülkede yaşayan soydaş ve vatandaşların sosyal anlamda güçlenmesi ile eşdeğerdir. Bu sebeple zincirin son halkası olan STK'lar ile ilgili her türlü sorun buldukları ülkelerin yetkili mercileri ile görüşülerek kurum tarafından çözülmeye çalışılmaktadır. Tüm bu faaliyetlerin temelinde Türkiye dışında yaşayan vatandaşların ve soydaş toplulukların daha kaliteli bir yaşam standardına ulaşması ve Türkiye imajının bu vesile ile güçlendirilmesi yer almaktadır.

KAYNAKÇA

Bayraktar, Z. (2012), "Türkiye'nin Balkanlardaki Yumuşak Gücü Türk Kültürü", *Karadeniz Araştırmaları*, 35, s.181-189.

Çağatay, S. (2002) "November 2002 Elections and Turkey's New Political Era," *Middle East Review of International Affairs*, Vol. 6, No. 4 (December), p. 43.

Çavuş, T. (2012), "Dış Politikada Yumuşak Güç Kavramı Ve Türkiye'nin Yumuşak Güç Kullanımı", *KSU İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Sayı 2, s.23-37.

Davutoğlu, A. (2001), *Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu*, İstanbul: Küre Yayınları.

Denizhan, E. (2010), "Türkiye'nin Kafkasya Ve Orta Asya Politikası Ve Tika", *Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, s.17-23.

Dinçer, O.B. ve Kutlay M. (2012), *Türkiye'nin Ortadoğu'daki Güç Kapasitesi, Mümkünün Sınırları, Ampirik Bir İnceleme*, USAK Ortadoğu ve Afrika Araştırmaları Merkezi, Rapor No. 12-03.

Isro Papers, "From Crisis to Recovery: Quo Vadis Turkish Economy," pp. 3–4.

Kalın, İ. (2011), "Soft Power and Public Diplomacy in Turkey", *Perceptions, Autumn*, XVI, Volume 3, s.5-23.

Karagül, S. (2013), "Türkiye'nin Balkanlardaki "Yumuşak Güç" Perspektifi: Türk İşbirliği Ve Kordinasyon Ajansı", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8:1, s.79-102.

Nye J.S. (2011), *The Future of Power*, Public Affairs, New York.

Öniş, Z. ve Şenses F. (2007), "Global Dynamics, Domestic Coalitions, and a Reactive State: Major Policy Shifts in Post-War Turkish Economic Development," METU Economic Research Center Working Papers, No. 20636, pp. 20–21.

Özkan, G. ve Demirtepe M.T. (2012), "Transformation of a Development Aid Agency: TİKA in a Changing Domestic and International Setting", *Turkish Studies*, Vol.13, No.4, pp. 647-664.

Purtaş, F. (2013), "Türk Dış Politikasının Yükselen Değeri: Kültürel Diplomasi", *Akademik Bakış*, Cilt 7 sayı 13, s.1-14.

Sandıklı, A. (2013), "Yumuşak Güç Savaşları", *Uluslararası Güvenlik Kongresi 08-09 Ekim 2013*, 183-205, Ed. Hasret Çomak, Ayşegül Gökcalp Kutlu, Kocaeli Üniversitesi Yayınları, Kocaeli, Nisan 2014.

Undp, (2007), *Central Asia Human Development Report, 2005*, pp. 144–145 and 150–151 and Svetlana Ancker, "HIV/AIDS: Security Threat in Central Asia?" *China and Eurasia Forum Quarterly*, Vol. 5, No. 3, pp. 37–56.

Yılmaz, S. (2008). *Güç ve Politika*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.

Ernest & Young, <http://www.ey.com/GL/en/Issues/Driving-growth/Rapid-growth-markets-soft-power-index-The-RGMs-versus-the-G7>, Erişim Tarihi; 06.04.2016

Gız, www.giz.de, Erişim Tarihi: 13.05.2014

http://softpower30.portland-communications.com/pdfs/the_soft_power_30.pdf, Erişim Tarihi; 06.04.2016

Jica, www.jica.go.jp, Erişim Tarihi: 13.05.2014

Monocle, <https://monocle.com/film/affairs/soft-power-survey-2015-16/>, Erişim Tarihi; 06.04.2016

Tika, Faaliyet Raporları, 2010 – 2013.

Tika, www.tika.gov.tr, Erişim Tarihi: 14.04.2014

Usaid, www.usaid.gov.tr, Erişim Tarihi: 12.05.2014

Ytb, Faaliyet Raporları, 2010 – 2013.